श्रीरामजय ॥ त्रिजटानामे निशाचरी ॥ लक्ष्मणजेथे नाम अंतुरी ॥ नेगु ॥ समुद्रीचिल्हरी ॥ रावणे बो
लाविली ॥ १ ॥ तिसि रावण ह्मणे त्रिजटे ॥ अगन्मामध्येअतिश्रेष्टे ॥ रामापासा वसिना चिनविटे ॥ बैसोन
तिसि सिघ्रकाळे ॥ २ ॥ विरेहि रायो चिनंदिनि ॥ तीसि बैसविं पुष्पक विमानि ॥ महाघोनर णामे दिनि ॥ दाखवि
निचियेनेत्रि ॥ ३ ॥ राजपुत्रनाम लक्ष्मण ॥ नागफासि पडले दोघेजन ॥ संख्यांरहित लच्छामृगगण ॥ विलक्ष
पारशापावले ॥ ४ ॥ ऐसे उपदेशिले रजाधिवे ॥ त्रिजट उच्चारे रेल्हणे बरवे ॥ रायाचेनिमत्ते लागे वर्त्तावे ॥ ऐसे
ह्मणु निनिघालि ॥ ५ ॥ मगजालीजानकियेजवळी ॥ तीसि पुसे रामकांतामैथुलि ॥ ह्मणे कायेरत्नांनसभा
मंडळी ॥ वर्त्तलानोसागजाह्ला ॥ ६ ॥ त्रिजटा ... प्रिये ॥ शोकानहिनअसावेस्करवमाये ॥ राजा शेस्य
वसताग ळिये ॥ रणानुमिपाहोचाल ॥ ७ ॥ तुजज ... नसुंदरी ॥ नदिवज्रआदळोमाक्षियत्रारिसी ॥ च्यिंता
लेशाहरईनधरी ॥ बैसपुष्पकविमानि ॥ ८ ॥ मग ... ह्मणे जानकि ॥ तुजतुल्यपवित्रनाहि त्रिलोकि ॥
तीपिंगगालक्षीयमस्तकी ॥ जराउपेराहिल्या ॥ ९ ॥ ह्मणउनिनाम तुसे त्रिजयसावार ॥ त्रिवेपीयोग्यतुसे
शरीर ॥ तुसेनिस्मरणेमहाघोर ॥ पापतात्काळजाये ॥ १० ॥ मजजनचुनायाचेनिवियोगे ॥ निमिशजायजैसि
युगे ॥ पति ... ठाणकाळतुसेनिसंगे ॥ क्रितियेकक्रमिळ ॥ ११ ॥ सुधारसजरिक्रउवटे ॥ सीननिघितु वळवि
टे ॥ तरीचतुसीदृष्पाहदृष्टिपालटे ॥ मजवतुनिसरिये ॥ १२ ॥ मगप्रचंवळेसाउनिपाउले ॥ सितेसी विमानि बै
सविले ॥ तेक्षणिपुष्पक उचलले ॥ पृथ्वीपासावआकाशा ॥ १३ ॥ ऐसितेज्यानकि चिउत्तरे ॥ चेंद्रक्रळाहुनिमधुरे ॥
मगत्रिजटेने धरुनिहाते करे ॥ उठविलेजानकिसी ॥ १४ ॥ अतिगुणगंभिराप्रियेपुष्पकि ॥ शेचिबैसलियात्रिजटाजानकि ॥

Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

पक्षाक्षिमातामंडळअवलोकि। नवदेखिलेभयंकर॥१५॥पादपपृथ्वीवरीउन्मळले। तैसेकोटिच्याकोटि
वीनपडले॥सर्वांगीभग्नदशापावले। कपिआणिनीशाचर॥१६॥असंख्यशीनपक्षीवियालाखोळीया। एक
लिंगासिविशीवाहिलीया। कायकारणतरीपावावया॥सर्वसुखाचेअधिकार॥१७॥वनस्पतिचेजाळेरव
उण। तैसेतुटोनिपडलेकरचरण॥महार्णविघोरपडलेरण। विभत्सविस्तारला॥१८॥कैसासंग्राममजा
लाअद्भुत॥विदपडलेसंख्यरहित। जेथेब[illegible]सेनरवेगानित। पडलेकितिसांगावे॥१९॥येकाचिफुटली
घायेकपाळे। येकांचिनीमटलीकंठनाळे। ये[illegible]वक्षस्थळे। मोडुनिविदारली॥२०॥येकतुट
लेजानुगुढघेघोटी। येकहिनजालेमुंडपि[illegible]यलाोनयकाचामोटी॥मांसमास्तानिघा
लीया॥२१॥कितियेकचोरंगीजाले। कितिकां[illegible]फुटले॥कितियेकचितोनउधडिले। येकयेक
चेनिहस्ते॥२२॥ऐसेकपीआणिनिशाचर। प्रेते[illegible]लेअपार॥कितियेकघायरजालेजर्जर। पडिम
णअसती॥२३॥जिवंतजर्जरआहाळनीदु:खे। नेत्रीफिनवितिपसरितिमुखे। येकप्राणगेलीया
निशाष। अचेतनपडले॥२४॥यककरचरणखोडिति॥येकदंतेंभुमिसिउसति। येकहुंकानघोरहुं
बति॥येकवमितिरुधिर॥२५॥येकाचिशिरेतुटोनिपडली। तेयेकाच्याधडानिगुतिजडली॥येसिवि
लक्षपरदशाप्राप्तजाली। वानरराक्षसांते॥२६॥रजनिचेराचिपडलितुंडे॥तेथेलागलीलक्षामु

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

२४

गाचिमुंडे।।अग्निमुखेंगजमुखेंउंदुडे।।पडलीप्रेतेंनगणांगनि।।२०।।ऐसेंभयानकवानलेमुमंडळ।।ते
थेवाहातिश्रोणिताचेरवळाळ।।प्याचिनरिजालीनुंबळ।।समुद्रीमिळाली।।२१।।यासरीतेचेउभयति
र।।दिसेजम्बुनभयंकर।।खळखळागर्जेतउधिर।।तुंबळवाहेमहापुने।।२२।।नयासरीतेचिमध्य
खोली।।कुंजरबुडतिइतुकिजाली।।तेथप्रेतेंफुगोनिवाहोलागली।।राक्षसवानराचि।।३३।।अस
तिजांगिलाहाचेपंजर।।तेसेचिभिउतपडले [illegible]।।तेचिनरीचेपोटिसावार।।मच्छतुपकल्पीले।।३४।।
कुंजंराचितेथतुंडेमुंडे।।तेचिनाडेसावळेंप [illegible] तनालिउदंडे।।याचिकुपुष्टिकुमांच्चिय।।३५।।
विराचेबाहुतुटलेसनळे।।तेचपंचकपिस [illegible]।।माजिपडलेपितांचेगुंडळे।।तोसेवाळबहु
वस।।३६।।कबरिंत्नाराचेलवत्पा।।वालु [illegible] विरुरपा।।कर्दमाउपमादिजेकवण।।तेचमेद
मांसवरवचा।।३७।।नयसाटेजालेतुर्ण।।रक्त [illegible] नुयेंमानडियाबाण।।तेचितरंगलेवाहेवोसान
नरिचेप्रवाहे।।३४।।येसेसरीतेचेकवणपाजळ।।तरिअसुद्रवाहिनीतुंबळ।।कोटेगर्जतीरवळाळ।।
सागरीसंगमेजाले।।३५।।प्रेतेंवाहतिनपानरिचापोटी।।फुगलीदिसतिजेशारोलपृष्ठि।।ऐसेंजाली
यावरितटी।।श्रोनितगोठेलागले।।३७।।असुरबांधोलागलेंजळु।।मगप्रवाहआवनेहलुहळु।।पा
तळेतावोसानकळोळु।।तोमंदत्वपावला।।३८।।यामहापुराचावोहटी।।बैसलीभयानकनरटी।।प्रेते

A joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

३

खिरउनहोतिकोटि। तेस्विनिरोनिबैठिजाली॥३७॥ तैसेतेनपाभयानक। नामसाचेमहाविरांतक।
तेथेमिनलेमांसभक्षक। असंख्याततेकाळी॥४०॥ गणश्वाणेकरव्याघ्रे। जंबुकससेन्हालुनागिध।
आणिकनानाअप्रसिद्ध। पावलेहेनणामध्ये॥४१॥ नानाजातिचिस्वापदें। कराळविषाळचतुष्प
दे॥ बिनमांसऋक्षिनिजव्हादे॥ आविषसुधाक्रांत॥४२॥ निराचिमुजधरुनिचाखुने उडनिगिधा
चेमेळावे खेनावरिबैसोनिढोकावेयोचे॥ [illegible] रचा॥४३॥ निक्षपणवायसाचेचंचुपुढे। जोडिनि
बैसोनिप्रेताचिपोटे। उलयोनि विरमांस [illegible] यसैगळभक्षिति॥४४॥ नवअकस्मात तेका
ळी। पावलीओठकोटीभुतानवळी। तेबा [illegible] हिस्थळि॥ विभत्सरुपिजाली॥४५॥ नुसदिया
सिसाचे वेनाळ। कराळमुंडाचे कंकाळ। [illegible] निकुम्भथळ। अल्पयरोवेगळे॥४६॥ समरा
नस्तेनअनेगप्रेतांग। बदकनाळकाकडेओटिंग। भैरवभयानकग्रहनोग। वितंडविभत्सरूपी॥४७॥
कावांजरिबनिजळनिवासिनि। मुक्तायामै व्हियामानविनि। खेचरकिपिकापीयायोगिनी। जी
काळाकीनपातळा॥४८॥ येसिहेनामाचिभुते॥ रणामध्येआलीधावते। तेसांगतविभत्सबहुते। भक्ष
लागलीप्रेताते॥४९॥ नोडिनिविनाआंगिचेगोळे। मुखिघालुनिगिळितिसगळे। नेघुनिघबथबालुघिगळे।
रंतनळचितिकोठे॥५०॥ कंठिघोउनियानिस्पणरक्तान। रुधिनद्यावनकरीतीपान। जीतुकेमेदमांसाचेस्थान।

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

3A

नितुकेनोंडिघालीनि॥७१॥युध्दसईंउान्चियापाकनिस्पत्ति॥कडुमानिजीनेकाळीप्रभुति॥आपुलेस्वईछा
भक्षीति॥कंजमर्यादहोनसे॥७२॥उदरेफोडुनिकाढितिमाळा॥घेतिशोधुनकाळजाच्याकळा॥कर्णा
नासिकांगेंउरखुळा॥स्रोबतिभ्रतिआवेश॥७३॥सेवाळतुल्यनिर्झापिनें॥मुखिघालीति॥लबपविते॥
भ्रस्तिचेपिष्टकरीतिरंने॥चपाळितिकैसे॥७४॥अैसेविनमासपरवडी॥भक्षीनन्दनगणआवडि॥
नानानुविचिगोडि॥मानिनेजालेकैसे॥७५॥उदंडजणीरेखेनिरवाले॥आनंदेभूतेनाचतिभोजे॥ल
पातिसूपाकेवीनघुराजे॥बहुनकाचाउपरी॥७६॥पुर्विभागवेननपैंडिते॥पाहुनेरकेलाआमुते॥त
याचिपरीजानकिकांते॥इच्छाभोजनदिधले॥जोगीनिरघुनाथाचेनिप्रसादे॥आजीबहुभक्षादे
मीसजानंदे॥तेसेबोलतिअतिविनोदे॥भुतगणपरस्परे॥७८॥येकल्लणतिआदेयेअवेस्वनी॥जोमा
रुभक्षिनापोटभरी॥तोवंचलाजानजन्मवरी॥भा्ग्यवंत॥७९॥नवयेकल्लणातिबहुसाळ॥
रुणपडलेसागरातुल्य॥तुह्मीहेसमस्तभक्षाल॥तेनघडेसर्वथा॥८०॥येकबोलतियेकाकडे॥त्रासले
चेतुमचेबउबडे॥कवळमुखिघालिताअंतरपडे॥मौन्यमुद्देसिसेवाहे॥८१॥स्रवानिहोईलसंपुर्णध
नी॥मगक्रिडाकरुनपांगनि॥अैसेबोलेनिभूतगनि॥आवेषेभक्षभक्षीले॥८२॥महाअस्वगजविनप
उळे॥तितुकेप्रभुतिनिर्मासकेले॥मगअस्तितेफोडुनिआरंभिले॥पुर्णप्रचंडकोंउं॥८३॥तसेभक्षितप्रभुतेधालि॥

उरकल्लणोनिश्चरुद्देप्याली ॥ मगआनंदयोषेगर्जिनली ॥ जयजेदाशरथीरघुराजा ॥ ६४ ॥ असें रव्यनपप
उले ॥ तेभुतिभक्षीना अल्पवेचले ॥ वरकडेनैसे चिन्हसेसैचले ॥ सिंधुतुल्यभयानक ॥ ६५ ॥ निराली
पुष्पकविमानि ॥ बैसलीअसेजपाकनंदिनि ॥ रणपडलेदेखोनिमनी ॥ थोरन्वयावकितजाली ॥ ६६ ॥
ह्मणेत्रिजटेहेकैसेजन्कुन ॥ कपीराक्षसपडलेसैन्यरहित ॥ मेरुमांसयोनितजसैंन ॥ पृथ्वीवरीतुं
बचले ॥ ६७ ॥ दिसेअसंतविपद्भूमिका ॥ [illegible]लीबान्धरकटका ॥ कवणरिवैतिनचुनायका ॥
नेरारवबीत्रिजटे ॥ ६८ ॥ मगत्रिजटेनेतेअव[illegible] जेसिधनीलेंकनी ॥ ह्मणेशंकासांडिवेसुंदरी ॥
धैर्यजवलैंवि ॥ ६९ ॥ नामलक्ष्मनतेरणरंगी ॥ [illegible]परिवेष्टीतभुजंगी ॥ त्रिजटाह्मणेजानकिलं
गी ॥ अवलोकिमहाविर ॥ ७० ॥ सादरबिरेहिर[illegible]ली ॥ नवदाशरथिदेखिलेसर्पजाली ॥ जैसी
निधानकुंभावरीवेताली ॥ विरवाराचिजसेलि ॥ ७१ ॥ केवेरणतुवासर्वांगी ॥ वेढियालतेमाहानां
गी ॥ तैसेरामलक्ष्मनातेअंगी ॥ वेढुनिघेतले ॥ ७२ ॥ हकाहक्कधनेआपिनघुतमे ॥ परस्परेस्मरीजे
प्रेमे ॥ ह्मणोनिकायतेपोसंभ्रमे ॥ नीवक्षुषपोजडली ॥ ७३ ॥ किलक्ष्मनशरीराचा अवतारातुजोषस
र्पाचाविश्वरु ॥ ह्मणोनिवेगेआलानागभातु ॥ सौमित्राभेटीलागी ॥ ७४ ॥ ऐसेदेखोनिअकस्मात ॥ सिता
उलथलीवेयाम्हुत ॥ मगत्रिजटेनेकेलीसावचित ॥ ह्मणेभयधरुनकोमाये ॥ ७५ ॥ तुविदेहिरायाचिनंदिनी ॥

५०४

परीजसंनमोहोधरिसिमनि ॥ शिरवानिघालीवन्हिपासुनि ॥ तेसितव्हेहेजपुर्वें ॥ ७६ ॥ वज्ञआंगिचिनि
जधार ॥ नेकैसिजालीसकुमार ॥ विषहमाचेफळमधुर ॥ कैसेजालेयकाळी ॥ ७७ ॥ सितेतुझेवैभवजाई
किले ॥ जेनेचांपेरावणाबेमहत्वभंगले ॥ तेनारेवळनेहोतेकेले ॥ पोडियावेनिपाडें ॥ ७८ ॥ येकडेतुसेशक्ती
धैर्यबळ ॥ तेजाजीकोठेविल्लेसकळ ॥ धीनोदीनप्रियापतीतुंकेवळेंचे ॥ मोहसिंधुचित्तहजी ॥ ७९ ॥ सिते
धैर्याचेजनिफळ ॥ शांति ॥ ऐसिविस्मतोतुरिव…तरंगती ॥ येवपोजाईकोनिगुनवंति ॥ बोलतिजाली
पुढे ॥ ८० ॥ म्हणेएकमित्रेत्रिजठे ॥ मजमानेमित्रत्रिविधावाठे ॥ तुबोलबोलसिगोमटे ॥ मृगजळीसे ॥ ८१
मासेरेनाचतानरोधेजन ॥ कुळसुर्यत्राणां…तुलक्षण ॥ कतुनिनणसुमिचेआश्रुरण ॥ निद्राभ्रनजा
लेकैसे ॥ ८२ ॥ कमळतंतुनेगजबांधले ॥ सिंहत…पापा…गुतोनिपडले ॥ चंन्द्रसुर्यराहेजानुडले ॥ खद्यो
तरूळामध्ये ॥ ८३ ॥ यानेहेरत्नाप्रासजाली ॥ माश्री…तुरीकरवोळखचली ॥ भाग्यश्रीसरीताबोहळ
ली ॥ येकसरिंआजी ॥ ८४ ॥ मनोनथावामेरुखचला ॥ उत्साहहंसउन्मळला ॥ सर्वसुखावाप्यामबुड
ला ॥ शोकसागरामध्ये ॥ ८५ ॥ आतावेधव्यमजदाकुनिजाले ॥ कल्पनाबिंबमावळले ॥ मगत्रिजटाल
पोवोकायेजाले ॥ अमंगळबोलोनको ॥ ८६ ॥ रामसोमित्राविमुरवेपाहि ॥ इंन्द्रीयचेपाटव्यजाधिकळें
हि ॥ त्यासिभयकैंचेउगलीराहे ॥ कासिनसीहृदयामध्ये ॥ ८७ ॥ अज्ञानेकुरंगजळाचापुरु ॥ तेथेबुडे

Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

(५)

ज्ञानलक्षण तनु। तरि नुसें देह आनि भ्रतातु॥ विपरित दशा पवति॥८७॥ रामासि पराभव रे रविसी दृष्टी। तरी
मिथ्या जैसि स्वप्न सृष्टी। तुं धैर्य सादविहरयसं पुढी। सो होतो डविवेकरवडें॥८८॥ जानकि ह्मणे त्रिजटेतें।
पुर्वि पुष्पक रावणा प्रास होते। पुनरपि त्रिजटा सांगे उचितें। आईकनो सुभाननें॥८९॥ आनि कवन कारणें
कुबेर राजसे। ये पुष्पकि जजवच टबैसे। या लागुडै महादुःखनासे। हे अनुभवे जानसी॥९०॥ हरीणाक्षे तांके
गावान्तां उठी। तो पुर्वि बैसे या पुष्पका वरी। रावण ... लेया उपरी। चंद्रचूड उमजंणास्त॥९१॥ त्रिलोच
नाचे निवरह बळे। रावणा बाणलें वेगवज ... ाकर्मी दे फळवेगळें। रावणीव कळसा जाली॥९२॥
भस्मासुर कापश्यदुर्मनी। प्रसन्न केला सोळा ... मग पार्वति भ्रामिव्वासि पुढनि। शंकरा मागें लाग
ला॥९३॥ पुढें तया भस्मासुरातें। माया निर्माण ... ते। तो भस्म जाला आपुलेनि हस्तें। ऐसें रेकिले
सिते॥९४॥ तयादि परिजाणा क्रियजाण। होई ख रावणासि नसे कारण। कपिकटकें सहित नाम लक्ष्मन।
जयो पावनिसत्य॥९५॥ अनासिनें मोहो मानसिचा रवंडि। विपरित चिंतापर निसांडि। काकुस्छा हर
शीयेनें अग्निकुंडि। मी काष्टें भसीन माये॥९६॥ पायो चिगति जाली निकी। परि ते कैसें निवा वरेल मस्त
की। रावणाचें बळ गाढे त्रिलोकि। रामा तेजीं केल हे मिथ्या॥९७॥ राम नरविनत्र उमनि। उठोनि राक्षसवधी
लरणी। तुज भेटेल क्षेमें हे वानि। ऐके वेदान्तुल्मा॥९८॥ चिंता रखडुनि दिगा तरी। वाल आता यश पुनिसुंदरी॥

आभ्रतोनियेहिउत्तरी ।। बोलतिजालीसिता ।। ७० ।। ह्मणेआतजालीयाविषवल्लीवनस्थळ ।। माजीक्षि
धापिउनाजोउलेअमृतफळ ।। तैसेजालेत्रिजटेकेनवळ ।। तुझेनिस्नेहवादे ।। ७१ ।। बुडनाशोकार्णवस्थाउ
री ।। तुमित्रनेोकाआसयेअवेस्वरी ।। उपरीत्रिजटाह्मणेसुंदरी ।। स्मुतिसांउिमासी ।। ७२ ।। म्यातुजकोनकेला
उपकारु ।। कायदारवविलासुखाचासागरु ।। किंतुजभेदविलाक्षेमेनघुवितु ।। किंसीसेवोवाळिले ।। ७३ ।। का
मधेनुचामनोरथवोजा ।। कायपुर्णकेतुस्केलेतुजा ।। किंस्वामिलागिरेकाचिभाजा ।। स्फप्रसन्नहोईल ।। ७४
किसाहींसकाचिकामारी ।। जान्हविलागि[illegible] ।। पुल्कांकिकल्पद्रुमावरी ।। कायफुलेआबाधि
जेल ।। ७५ ।। ह्मणोनिमिआणीतुजजानकिये ।। [illegible]करीनहेनघउमाये ।। अतांतुझियेमहिमेनेराहे ।।
उठतिरामलक्ष्मन ।। ७६ ।। ऐसेआपुलेनिअमृतबोलें ।। जानकिचेह्रदयनिववीले ।। तवपुष्पकजकस्मा
तगेले ।। अशोकवाटीकेमध्ये ।। ७७ ।। मगत्रिजटातेथुनितेकाळी ।। वार्तासांगोगेलीरावणाजवळी ।। पु
ननपीजालीजेथेमेयुद्धी ।। लक्ष्मणासुरेखाहिली ।। ७८ ।। इतिश्रीयुद्धकांडरामायण ।। वाल्मीकद्रक्षनि
रोपण ।। तेसज्जनहोकाश्रवण ।। लक्ष्मणदासमुकुंदह्मणे ।। ७९ ।। आ ।। २० ।। ८६ ।। ८१ ।। ८२ ।। ८३ ।। ८४ ।। ८५ ।।

6

" Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai. "

मूळ प्रत पाहण्यासाठी संपर्क

इतिहासाचार्य वि.का. राजवाडे संशोधन मंडळ, धुळे

राजवाडे पथ, गल्ली नं. १, धुळे-४२४००१ (महाराष्ट्र)

दूरध्वनी क्रमांक (०२५६२) २३३८४८

Email ID : rajwademandaldhule@gmail.com